

Õiguskantsler

Maksu- ja Tolliamet
emta@emta.ee

Teie nr

Meie 03.09.2021 nr 7-4/211303/2105776

Haldusaktide kättetoimetamine

Lugupeetud Triin Raaper

Õiguskantsleri poole pöördus kinnipeetav murega, et talle pole teatatud, kas ja kuhu on kantud tema enammakstud tulumaks. Kinnipeetav esitas 2020. aasta tuludeklaratsiooni Maksu- ja Tolliametile paberil.

Maksu- ja Tolliamet (MTA) selgitas, et enammakstud tulumaks tagastati pärast füüsilise isiku tuludeklaratsiooni (FIDEK) kontrollimist inimese ettemaksukontole. Kuna inimesel oli aga tähtjaks tasumata nõudeid, mille täitmise tähtaeg oli saabunud, siis ei täidetud tema tagastusnõude täitmise taotlust ja talle väljastati selle kohta otsus. Kõnealune otsus saadeti kinnipeetavale elektroonselt e-maksuameti kaudu. See on MTA kinnitusel maksuhalduri tavapärase praktika.

Leian, et see ei ole hea halduse tavaga kooskõlas, kui kinnipeetavale toimetatakse tema rahalisi kohustusi puudutav haldusakt kätte elektrooniliselt, arvestamata seda, et kinnipeetaval pole ligipääsu e-maksuametile.

Riik peab tegema kõik mõistlikult võimaliku, et kui haldusorgan teeb inimese suhtes haldusakti, oleks inimesel võimalik selle otsusega tutvuda. See kehtib ka kinnipeetavate kohta.

Palun maksuhalduril edaspidi välja selgitada, kas paberdeklaratsiooni esitanud inimene soovib ka deklaratsiooni alusel tehtud otsuse kätte saada paberil. Lähtuda võib ka [maksukorralduse seaduse](#) (MKS) § 54 lõike 4 regulatsioonist, mis võimaldab haldusakti inimesele saata ka posti teel, kui dokumendi elektrooniline kättesaadavaks tegemine ebaõnnestub.

MTA-l on mõistlik Justiitsministeeriumiga läbi rääkida, mil moel saaks amet kõige efektiivsemalt ja kiiremini tuvastada, et tegemist on kinnipeetava esitatud deklaratsiooniga, mille kohta tehtav haldusakt tuleb posti teel edastada vanglasse. Ühtlasi võib kaaluda seda, kas anda kinnipeetavatele ligipääs e-maksuametile, mille kaudu nad saaksid esitada tuludeklaratsiooni ja tutvuda enda suhtes tehtud haldusaktidega. Selline praktika ümberkujundamine eeldab mõistagi ka [vangistusseaduse](#) muutmist.

Nõuete ümberarvestamine

1. Maksuhaldur toimis kõnealuses asjas nõuete ümberarvestamisel kooskõlas MKS § 1 lõikega 6. Selle sätte järgi kohaldatakse kohtumenetlusest tulenevate avalik-õiguslike rahaliste kohustuste tasumisele ja tasaarvestamisele sama seaduse 9. peatükis sätestatud maksunõuete ja -kohustuste

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

täitmise korda. Maksuhaldur tasaarvestab maksuseaduses või tollialastes õigusaktides sätestatud rahalise kohustuse tasumise tähtpäeval või seadusega ettenähtud juhtudel maksuhalduri määratud tähtpäeval maksudeklaratsiooni alusel maksukohustuslase rahalised kohustused tema tagastusnõudega (MKS § 105 lg 3, § 33). Rahalise kohustuse tasumise tähtpäeval toimub tasaarvestamine jooksvalt ilma maksukohustuslase sellekohase taotluseta.

Seega toimis maksuhaldur tasaarvestust tehes õigusnormide kohaselt.

Paberdeklaratsiooni alusel tehtud otsuse kättetoimetamine

2. Tuludeklaratsiooni esitamise kohustus on kehtestatud [tulumaksuseaduses](#) (MKS § 85 lõige 1). Maksukohustuslane võib valida deklaratsiooni esitamise viisi, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti (MKS § 86 lõige 1 lause 2).

Kinnipeetav esitas MTA-le paberdeklaratsiooni, kuna tal pole ligipääsu e-maksuametile ning tal on võimalik tuludeklaratsioon esitada vaid paberil.

Kinnipeetav saabki MTA-ga suhelda vaid posti teel ([vangistusseadus](#) § 28, § 31¹). Seda peab oma tegevuses arvestama ka maksuhaldur, sest kinnipeetaval pole võimalik riigiga suhtlemise vormi valida.

3. Haldusakti teatavakstegemine tähendab, et teave haldusakti kohta edastatakse adressaadile ning haldusakti teatavakstegemise viis peab võimaldama haldusaktile igakülgse hinnangu andmist, otsustamiseks, kas haldusaktiga rikutakse isiku õigusi või mitte. Seadusega võib olla kindlaks määratud dokumendi kättetoimetamise kohustuslik viis. Kättetoimetamine on haldusmenetluse seaduse tähenduses haldusakti teatavakstegemise formaalsem, seadusega põhjalikumalt reguleeritud viis, mis peab tagama isiku tulemuslikuma teavitamise ([RKHKo 17.02.2016 nr 3-3-1-80-15](#), p-d 11 ja 12).

Tulumaksu deklaratsiooni alusel tehtava haldusakti (tagastusnõude rahuldamata jätmine) kättetoimetamiseks kohustuslikku kättetoimetamisviisi seaduses sätestatud ei ole. Seega võib maksuhaldur ise valida, millisel MKS §-s 52 nimetatud viisil ta haldusakti adressaadile kätte toimetab. Sealjuures tuleb aga arvestada seaduses erinevate kättetoimetamisviiside kasutamise kohta sätestatud tingimusi. See on eriti oluline, silmas pidades asjaolu, et kui isik tegelikult dokumenti kätte ei saa, kaasnevad seaduses sätestatud presumptsiooni kohaldamisega („loetakse kättetoimetatuks“) isiku jaoks olulised õiguslikud tagajärjed: haldusakt hakkab kehtima ja kulgema hakkab kaebetähtaeg (vrd [RKHKo 04.12.2019, nr 3-19-207](#), p 10).

4. Hea halduse tavaga ei ole kooskõlas, kui kinnipeetavale toimetatakse tema rahalisi kohustusi puudutav haldusakt kätte elektrooniliselt ([haldusmenetluse seadus](#) § 27, MKS § 54 lõige 1), arvestamata seda, et kinnipeetaval puudub ligipääs e-maksuametile. Selline teguviis ei ole kooskõlas ka MKS § 54 lõikes 4 sätestatuga. Selles sättes on öeldud, et elektrooniliselt kättesaadavaks tehtud dokument toimetatakse kätte ka posti teel, kui dokumenti ei ole avatud e-maksuametis viie tööpäeva jooksul selle kättesaadavaks tegemisest arvates.

MTA [veebilehel](#) on samuti avaldatud teade, et kui dokumenti ei ole võimalik elektrooniliselt kätte toimetada, siis tehakse seda posti teel.

5. MTA ametnik selgitas, et deklaratsiooni alusel ei ole üldjuhul võimalik tuvastada, kas isik on kinnipeetav. Ometi võib paberdeklaratsiooni esitamine viidata sellele, et inimesel ei pruugi olla võimalust elektroonselt suhelda. Seda ka juhul, kui inimene on varem kinnitanud ennast e-maksuameti kasutajana (MKS § 54 lõige 1), mis võimaldab e-maksuametisse saadetud dokumendi talle kättetoimetatuks lugeda (MKS § 54 lõige 3).

Hea halduse tava eeldab, et haldusakti kättetoimetamise eesmärk on anda isikule tegelikult võimalus sellega tutvuda. Niisiis tuleks välja selgitada, kas paberdeklaratsiooni esitaja soovib deklaratsiooni alusel tehtava otsuse kätte saada samuti paberil või tuleb lähtuda MKS § 54 lõikes 4 toodud reeglist, mis võimaldab juhul, kui elektrooniline kättesaadavaks tegemine ei ole õnnestunud, haldusakti inimesele saata ka posti teel.

6. Vastuseks õiguskantsleri nõuniku päringule nõustus MTA, et paberdeklaratsiooni esitamise korral tuleks edaspidi välja selgitada, kas ka deklaratsioonil põhinev haldusakt tuleks maksumaksjale kätte toimetada paberil. Praegu MTA-l selline süsteem puudub, kuid amet lubas selle välja töötada esimesel võimalusel.

Palun andke 3. novembriks 2021 teada, mida olete halduspraktika muutmiseks ette võtnud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Justiitsministeerium